

Олександр Петрович **РАДЧЕНКО**

д.е.н., доцент, Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6311-0045>

e-mail: rap_1@ukr.net

ЗАСТОСУВАННЯ СТАТИСТИЧНОГО АНАЛІЗУ В ОЦІНЮВАННІ РОЗВИТКУ ТРАНСПОРТНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

Статтю присвячено застосуванню статистичного аналізу для оцінювання розвитку транспортної галузі в Україні. У контексті глобальних тенденцій глобалізації та технологічного прогресу роль транспорту в економіці стає визначальною, а ефективність цього сектору має важливе значення для конкурентоспроможності країни. Проаналізовано останні дослідження та публікації стосовно транспортної галузі в Україні, зокрема звернено увагу на новітні методології та підходи в галузі статистики. Аналітичний огляд не лише визначає прогалини у науковому дискурсі, але й виявляє актуальні проблеми, які стають об'єктом уваги цієї статті. Стаття має на меті розвинути науковий діалог стосовно транспортної галузі в Україні, враховуючи передові дослідження та методології. Висвітлення невирішених аспектів загальної проблеми слугує основою для подальших досліджень, а отримані результати можуть сприяти розумінню та покращенню розвитку транспортного сектору в Україні.

Ключові слова: транспорт, транспортна галузь, логістика, статистичний аналіз

ВСТУП

У сучасних умовах глобалізації та стрімкого технологічного розвитку транспортна галузь стає невід'ємним складником економічного простору країни. Її розвиток визначає ефективність та конкурентоспроможність національної економіки. Однак з урахуванням важливості цього сектору стає очевидною необхідність високоточного наукового аналізу та оцінювання його динаміки і проблем.

Постановка проблеми в загальному вигляді полягає в тому, щоб розглянути ключові аспекти розвитку транспортної галузі в Україні, а також здійснити структурний та функціональний аналіз наявних проблем. Зв'язок з останніми дослідженнями та публікаціями стає важливим, оскільки він визначає контекст сучасного наукового дискурсу та дає змогу врахувати найновіші підходи та методології в галузі транспортної статистики.

Аналіз останніх досліджень та публікацій стосовно розвитку транспортної галузі в Україні не тільки визначає наявність прогалин у знаннях, але й допоможе виокремити актуальні проблеми, на які слід звернути увагу в цій статті. Такий аналіз стане фундаментом для формулювання мети, завдань та методології проведення дослідження.

У цій статті висвітлено спробу розглянути та вирішити проблеми, пов'язані з розвитком транспортної галузі в Україні, що засновано на попередніх наукових працях, враховуючи найновіші та дослідницькі підходи. Придільення уваги невирішеним аспектам загальної проблеми стане ключовим аспектом у розкритті актуальності цього дослідження.

МЕТА статті полягає в застосуванні статистичного аналізу для оцінювання розвитку транспортної галузі в Україні. У статті висвітлено ключові аспекти розвитку сектору, аналізуючи останні дослідження та публікації. Автором статті визначено невирішені аспекти проблеми та їх вагомий роль у наукових та практичних викликах.

У статті поставлено завдання провести статистичний аналіз для розкриття основних тенденцій у розвитку транспортної галузі. Застосування статистичних методів слугує основою для об'єктивного оцінювання динаміки

сектору та виявлення факторів, що впливають на його розвиток. У статті розглянуто сучасний стан транспортної інфраструктури в Україні та визначено основні виклики, які стоять перед галуззю. Застосування статистичного аналізу дає змогу глибше розуміти проблеми та шляхи їх вирішення.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У дослідження застосовано різноманітні методи для аналізу розвитку транспортної галузі в Україні. Зокрема, проаналізовано статистичні дані, здійснено збір і оброблення інформації з різних джерел стосовно транспортного сектору. Цей підхід уможливив визначити ключові тенденції та особливості в розвитку галузі. Крім того, застосовано статистичні методи для оцінювання динаміки та зв'язків у транспортній галузі. Це включало в себе порівняння статистичних показників з метою виявлення основних факторів, що впливають на розвиток галузі. Застосування цих методів дало змогу провести обґрунтований аналіз сучасного стану та перспектив розвитку транспортної галузі в Україні.

РЕЗУЛЬТАТИ

Результати проведеного дослідження вказують на кілька ключових висновків стосовно розвитку транспортної галузі в Україні.

По-перше, аналіз статистичних даних виявив певні позитивні тенденції у розвитку галузі за період 2022-2023 рр., зокрема зростання обсягів перевезень та розвиток транспортної інфраструктури, відновлення морських перевезень. Однак виявлені також певні виклики, такі як нестабільність в роботі деяких транспортних систем.

Дослідження питання розвитку транспортної галузі уможливило ідентифікацію невирішених аспектів та проблем, що залишаються актуальними у контексті глобального та локального розвитку. Серед них можуть бути питання політичні (військові дії на території України, блокування автошляхів на західному кордоні), екологічної сталі, ефективності логістичних рішень та розроблення інноваційних технологій в транспорті.

Статистичний аналіз виявив ключові фактори, що

впливають на розвиток галузі. Це включає ефективне використання ресурсів, відновлення та вдосконалення логістичних процесів та впровадження нових технологій для підвищення продуктивності.

Транспортна галузь в Україні є ключовою частиною інфраструктурного комплексу та невід'ємним фактором для підтримки суспільного виробництва.

Важливість та актуальність розвитку цієї галузі обумовлюється її особливим значенням для забезпечення безпеки України, особливо в сучасних умовах, коли Україна знаходиться у стані війни. А отже, транспортний сектор напряму впливає на всі аспекти національної безпеки, охоплюючи зовнішньоекономічну, внутрішньополітичну, економічну, продовольчу, екологічну, антитерористичну, інформаційну, науково-технічну та інші сфери. Транспортна галузь була і залишається однією з ключових галузей економіки, відіграючи важливу роль в розвитку країни. Наприклад, в Україні в довоєнний період внесок транспортного сектору у ВВП становив приблизно 9,3 %, а частка працівників, зайнятих у цій сфері, складала близько 7 % від загальної кількості працюючого населення [3].

Особливо слід відзначити добре розвинену залізничну інфраструктуру в Україні, яка за довжиною магістралей посідає друге місце в Європі, налічуючи близько 21,7 тис. км залізниць. Такий розвиток дає змогу залізничній галузі відігравати ключову роль у суспільному виробництві України, забезпечуючи різноманітні потреби виробництва, послуг та населення в усіх сферах перевезень [2].

У 2021 р. вантажообіг залізничного транспорту становив понад 51 % від загального вантажообігу всіх видів транспорту, засвідчуючи важливість цієї галузі в економічній системі країни. Сьогодні, враховуючи нові реалії, а саме військові дії на території України, у 2023 р. на ринку міжнародних вантажних перевезень в Україні визначається повна невизначеність. З відлунням війни виникли негативні впливи на економіку країни, спричинивши зменшення обсягів вантажних перевезень.

З іншого боку, Україна займає важливу позицію як

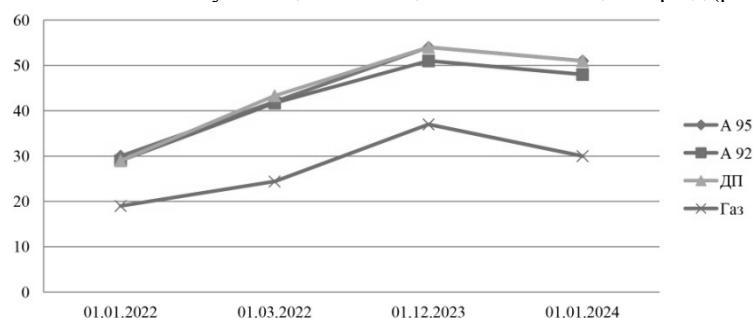

Рис. 1. Динаміка цін на пальне в Україні в період 2022-24 рр. [2]

Вартість палива в Україні за період 2022-2024 рр. піддавалася різким коливанням і фактично зрівнялася з ціною найближчих європейських сусідів.

Крім того, внаслідок військових дій Україна зіштовхнулася з кадровою проблемою. Велику частину чоловічого населення мобілізовано до війська і особливо це позначилося на кваліфікованих спеціалістах транспортної галузі.

І остання критична перешкода у розвитку галузі – це системне блокування західних кордонів та обмеження

транзитна держава, через її територію пролягають ключові логістичні маршрути, що об'єднують Європу й Азію. Це відкриває можливості для розвитку міжнародних вантажних перевезень в Україні, але водночас вимагає від учасників ринку гнучкості й адаптації до турбулентних умов.

Згідно з інформацією міжнародної транспортної біржі Degruz.ua, на початку 2022-2023 рр. в Україні функціонувало понад 17 тис. компаній, що займалися міжнародними перевезеннями [4].

Підписання угоди про транспортне безвізове співробітництво між Україною та ЄС у 2022 р. відкрило нові перспективи для двосторонніх міжнародних автоперевезень. Це рішення звільнило українських перевізників від необхідності отримання дозволів на рейси до країн ЄС. Однією з помітних конкурентних переваг українських водіїв стала відсутність потреби дотримуватися Пакету мобільності, що впроваджено на ринку транспортних послуг ЄС і що регулював умов роботи водіїв. За зростання попиту та відмови західних перевізників перетинати кордони України через воєнний конфлікт, весь обсяг товарообігів між Україною та ЄС зараз здійснюється за участю українських компаній. Це створює чудові можливості для розвитку транспортної галузі в країні [3].

Щоправда, ця угода набула чинності лише на один рік, але Міністерство інфраструктури України виражає намір розпочати переговори на продовження терміну дії угоди, що свідчить про схильність до встановлення довгострокового партнерства з ЄС.

Проте, на превеликий жаль, є й негативні тенденції, які впливають на розвиток транспортної галузі, і, власне, зниження конкурентоспроможності транспортних компаній.

У сфері транспортних перевезень ідентифіковано Топ-3 найбільших викликів 2023 р.: збільшення витрат, дефіцит кваліфікованих кадрів та обмеження судноплавства та блокування західних кордонів.

Збільшення витрат викликано передусім зростанням ціни на паливо в цей період (рис. 1).

Зрозуміло, що питання якнайшвидшого відновлення логістичної системи стоїть на першому плані. Військовий конфлікт та блокада портів призвели до повної зупинки морських та частково річкових перевезень, які за мирних обставин становили приблизно 65 % від усього обсягу експорту, а стосовно аграрної продукції (зерно та соняшник), ця цифра сягала навіть 95% [4].

Отже, відповідно до останніх розрахунків, вартість логістики у гривневому еквіваленті зросла принаймні в 2-3 рази. Це стало результатом підвищення тарифів на

залізничні перевезення, збільшення маршрутів доставки та інфляції національної валюти. Наприклад, на сьогодні вартість логістики зерна складає приблизно 60-70% від ціни цієї культури, зробивши її виробництво в окремих регіонах невігідним для українських аграріїв [1].

Всі ці проблеми потребують негайного вирішення. Криза транспортної галузі призводить до кризи національної економіки, а це в умовах війни може мати катастрофічні наслідки.

ВИСНОВКИ

У статті обговорено важливі аспекти розвитку транспортної галузі в Україні, зосереджуючись на застосуванні статистичного аналізу для оцінювання сучасного стану

галузі. У контексті непередбачуваності, викликаній воєнним конфліктом та блокадою портів, виявлено ключові труднощі, які постають перед транспортним бізнесом. Акцентовано на тому, що підписання угоди про транспортне безвізове співробітництво з ЄС відкриває нові можливості для українських перевізників, виключаючи обов'язок отримувати дозволи на рейси в країни ЄС. Це визначає нові перспективи для міжнародних автоперевезень та розвитку транспортної галузі загалом. Зазначено, що незважаючи на труднощі, транспортна галузь є стратегічно важливою для національної безпеки та підтримки суспільного виробництва.

Список використаних джерел

1. Економічна статистика. Економічна діяльність. Діяльність підприємств. 2022. Державна служба статистики України. 2023. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Мінфін. Ціни на бензин, дизпаливо, газ на АЗС України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/markets/fuel/2024-01/>
3. Митні правила 2024. Виклики транспортногo бізнесу у 2023 році: результати дослідження ЄБА. URL: https://biz.ligazakon.net/news/223656_vikliki-transportnogo-bznesu-u-2023-rots-rezultati-doslidzhennya-ba
4. Факти. Міжнародні вантажні перевезення України: тенденції ринку. URL: <https://fakty.com.ua/ua/ukraine/ekonomika/20230803-mizhnarodni-vantazhni-perevezennya-ukrayiny-tendenciyi-rynku/>

References

1. Economic statistics. Economic activity. Activities of enterprises. 2022. State Statistics Service of Ukraine. 2023. URL: [http://www.ukrstat.gov.ua/\(in Ukrainian\)](http://www.ukrstat.gov.ua/(in Ukrainian)).
2. Ministry of Finance. Prices for gasoline, diesel, gas at gas stations in Ukraine. URL: [https://index.minfin.com.ua/ua/markets/fuel/2024-01/\(in Ukrainian\)](https://index.minfin.com.ua/ua/markets/fuel/2024-01/(in Ukrainian)).
3. Customs regulations 2024. Challenges of the transport business in 2023: results of the EBA study. URL: [https://biz.ligazakon.net/news/223656_vikliki-transportnogo-bznesu-u-2023-rots-rezultati-doslidzhennya-ba\(in Ukrainian\)](https://biz.ligazakon.net/news/223656_vikliki-transportnogo-bznesu-u-2023-rots-rezultati-doslidzhennya-ba(in Ukrainian)).
4. Facts. International freight transportation of Ukraine: market trends. URL: [https://fakty.com.ua/ua/ukraine/ekonomika/20230803-mizhnarodni-vantazhni-perevezennya-ukrayiny-tendenciyi-rynku/ \(in Ukrainian\)](https://fakty.com.ua/ua/ukraine/ekonomika/20230803-mizhnarodni-vantazhni-perevezennya-ukrayiny-tendenciyi-rynku/(in Ukrainian)).

Oleksandr RADCHENKO

Doctor of Economics, Associate Professor, Odesa I.I. Mechnikov National University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6311-0045>

e-mail: rap_1@ukr.net

THE USE OF STATISTICAL ANALYSIS IN ASSESSING THE DEVELOPMENT OF THE TRANSPORT INDUSTRY OF UKRAINE

The paper is devoted to the use of statistical analysis to assess the development of the transport industry in Ukraine. In the context of global trends of globalization and technological progress, the role of transport in the economy is becoming decisive, and the efficiency of this sector is important for the competitiveness of the country. The paper begins with the statement of the problem, defining the key aspects of the development of the transport industry and the structural analysis of existing problems. In the process of research, the latest research and publications related to the transport industry in Ukraine are analyzed, in particular, attention is paid to the latest methodologies and approaches in the field of statistics. Analytical review not only identifies gaps in the scientific discourse, but also reveals actual problems that become the focus of this paper. The paper aims to develop a scientific dialogue regarding the transport industry in Ukraine, taking into account advanced research and methodologies. The paper also considers the potential of introducing innovative technologies in the transport industry, particularly in the context of innovative management systems and other modern solutions. Opportunities for cooperation with international partners to promote the transformation of the Ukrainian transport sector in accordance with the latest global trends are also analyzed. Highlighting the unresolved aspects of the general problem serves as a basis for further research, and the obtained results can contribute to the understanding and improvement of the development of the transport sector in Ukraine.

Keywords: transport, transport industry, logistics, statistical analysis